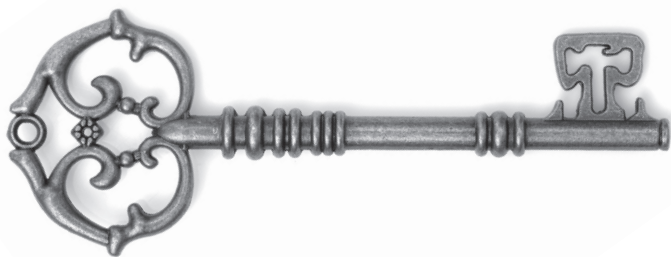

Sali Pejdž

ČUVARKA
PRIČA

Preveo s engleskog
Marko Mladenović

■ Laguna ■

Naslov originala

Sally Page

THE KEEPER OF STORIES

Copyright © Sally Page 2022

First published by Harper Colins*Publishers*

All rights reserved.

Translation copyright © 2024 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno mom tati
od sveg srca*

Prolog

Svako ima neku priču da ispriča.
Ali šta ako nemaš priču? Šta onda?
Ako si Dženis, postaneš sakupljačica tuđih priča.

Jednom je na dodeli Oskara slušala govor povodom dobijanja nagrade jedne poznate engleske glumice – opšteomiljene u svojoj zemlji. U njemu je Opšteomiljena opisala svoj rani život kada je radila kao spremačica i kako je, kao mlada devojka puna nade u uspeh, stajala ispred tuđih ogledala u kupatili-
ma i držala sredstvo za čišćenje ve-ce šolje kao da je statua Oskara. Dženis se pita šta bi se dogodilo da Opšteomiljena nije uspela kao glumica. Da li bi još bila spremačica, poput nje? Približno su istih godina – u kasnim četrdesetim – a ona misli da čak i pomalo liče. Pa dobro (mora da se osmehne) možda i nisu preterano slične, ali imaju istu onu nisku građu što nagoveštava zdepastu budućnost. Ona se pita da li bi i Opšteomiljena završila kao sakupljačica tuđih priča.

Ne seća se kako je počela da ih sakuplja. Možda nadahnuta životom koji je letimice sagledavala dok se vozila autobusom na posao kroz seoske predele Kembridža? Ili nečim iz delića razgovora koji je slučajno čula dok je prala umivaonik? Ubrzo (dok je brisala prašinu u dnevnoj sobi ili odleživala frižider) primetila je kako su ljudi spremni da joj pripovedaju svoje priče. Možda su oni oduvek to radili, ali sada je drugačije, sada te priče posežu prema njoj a ona ih prikuplja. Ona zna da je prijemčiva posuda. Dok sluša te priče, blagim klimanjem glavom kao da potvrđuje ono što zna: da je u mnogim očima ona jednostavna, obična činija u koju oni mogu da sipaju svoje tajne.

Priče su često neočekivane; ponekad su duhovite i zanimljive. Katkad su pune kajanja, a katkad pozitivne prema životu. Ona misli da joj ljudi pričaju možda zato što ona veruje u njihove priče. Oduševljava se onim neočekivanim a njihova preterivanja prihvata bez oklevanja. Noću kod kuće, sa mužem koji je zasipa govorima umesto pričama, ona razmišlja o svojim omiljenim, i uživa redom u svakoj od njih.

JEDAN

Početak priče

Ponedjeljak ima vrlo naročit redosled: za početak smeh; pred kraj dana tuga. Kao raspareni držači za knjige, njen ponedjeljak podupire upravo to. Ona je to tako namerno uredila jer joj obećanje smeha pomaže da ustane iz kreveta i osnaži je za ono što sledi.

Dženis je otkrila kako dobra spremačica može manje-više da upravlja svojim radnim vremenom – i, što je važno za ravnotežu njenog ponedeljka, redosledom kojim obavlja spremanje određenog dana. Svi znaju da se pouzdane spremačice teško nalaze a izgleda da je iznenađujući broj ljudi u Kembridžu otkrio da je Dženis izuzetna spremačica. Ona nije baš sigurna za pohvalu „izuzetna“ (koju je slučajno čula u razgovoru jedne svoje poslodavke s drugaricom koja joj je došla na kafu). Zna da nije izuzetna žena. Ali da li je dobra spremačica? Da, to misli da jeste. Zacelo ima dovoljno prakse. Samo se nada da čitava priča njenog života neće glasiti ovako: „dobro je spremala“. Dok silazi iz autobusa, klima glavom vozaču da skrene sebi pažnju s te misli što joj se sve učestalije javlja. Vozač joj uzvraća klimanjem a

ona ima onaj prolazni utisak da će on nešto kazati, ali onda vrata autobusa uzdahnu kao da izbacuju vazduh i uzdrhte kada se zatvore.

Dok se autobus udaljava, ona stoji i gleda preko puta, dugu aveniju bogataških kuća punu zelenila. Neki prozori blešte od svetlosti; drugi su sa spuštenim roletnama i mračni. Ona pretpostavlja da se iza tih silnih prozora kriju mnoge priče, ali ovog jutra je zanima samo jedna. Posredi je priča čoveka koji živi u prostranoj edvardijanskoj kući nepravilnog oblika na uglu: Džordija Boumana. Ona ne veruje da su ostali njeni klijenti ikada sreli Džordija, a zna da će se teško upoznati preko nje (Dženis misli da njen posao treba tako da ide). Ali razume se da su čuli za njega. Svi su čuli za Džordija Boumana.

Džordi živi u istoj kući više od četrdeset godina. Najpre je iznajmio sobu kao podstanar – budući da su stanarine u Kembridžu bile znatno niže nego u Londonu, gde je radio. Zatim je, naposljetku, kada se oženio, kupio kuću od svoje gazdarice. On i njegova supruga nisu mogli podneti da izbacе ostale stanare, tako da je njegova rastuća porodica živela s mešavinom slikara, fakultetskih profesora i studenata dok se oni, jedan po jedan, nisu odselili sopstvenom voljom. Tada bi počela borba za novoupražnjenu sobu.

„Najsnalažljiviji je bio Džon“, često se s ponosom priseća Džordi, „samo je uneo svoje stvari još pre nego što je neko završio s pakovanjem.“

Džon je najstariji Džordijev sin, koji sada živi u Jorkširu sa sopstvenom porodicom. Ostala Džordijeva deca raštrkana su po svetu, ali ga posećuju kad god mogu. Njegova voljena žena Eni mrtva je već nekoliko godina, ali se u kući ništa nije promenilo otkako ju je ona napustila. Dženis svake sedmice zaliva njene biljke – od kojih su neke već velike kao omanje

žbunje – i briše prašinu s njene zbirke romana američkih pisaca. Džordi ohrabruje Dženis da pozajmljuje dotične knjige i ona povremeno nosi kući Harper Li ili Marka Tvena, da ih spoji sa svojim odabirom utešnog štiva.

Džordi otvara vrata pre nego što ona stigne da posegne za ključem.

„Kažu da je sve u tajmingu“, zatutnji on. Džordi je veličanstveno građen, a glas mu je dostojan tela. „Uđi pa ćemo početi s kafom.“

To joj je znak da im skuva jaku kafu – sa mnogo vrelog mleka, baš onakvu kakvu Džordi voli i upravo onakvu kakvu je Eni nekada kuvala. Ona nema ništa protiv. Džordi najčešće sam vodi računa o sebi (kada nije u Londonu, u inostranstvu ili u pabu) i ona smatra da bi Eni odobravala to što ga ona tetoši s vremena na vreme.

Džordijeva priča joj je jedna od omiljenih. Podseća je na snagu u ljudima. U njoj nesumnjivo ima i nečeg o korišćenju svojih darova, ali ona ne voli da razmišlja o tome. To je preblizu onim biblijskim pričama iz njenog detinjstva i vraća je na njen sopstveni nedostatak darovitosti. I tako ona odagnava te misli i usredsređuje se na snagu, onakvu kakvu je pokazao dečak koji će postati Džordi Bouman.

Džordi je (što nije iznenađenje) odrastao u Njukaslju. Ona misli da se on zapravo zove Džon ili možda Džimi, nije više sigurna; s vremenom je jednostavno postao Džordi. Živeo je u ulicama blizu dokova, gde mu je otac radio. Imali su psa koga je otac obožavao (više od svog sina) i kredenac za piće u obliku gondole koji je bio ponos i dika porodice (dok nisu izmislili plazma ekrane). Kada je imao četrnaest godina, jednog dana rano uveče Džordi je bio na ulicama Njukasla. Porodični pas je ujeo jednog komšiju a njegov otac je hteo da se osveti – komšiji. Kako su razum i logika bili odbačeni,

Džordi je klisnuo na zadnji ulaz. Noć je bila hladna, tlo prekriveno snegom, a Džordi je bio samo u tankoj jakni. Ipak, nije imao želje da bude kod kuće, te je, umesto da skrene desno i pođe ka dokovima, skrenuo levo u jednu uličicu i ušunjabo se na službeni ulaz Gradske dvorane Njukasla.

U koncertnoj sali Džordi se popeo do sedišta na visini, gde je bilo toplo i gde je postojala mala verovatnoća da će ga neko primetiti. I tu se nalazio, sakriven iza uređaja za rasvetu (dodatna toplota), jedući čokoladicu koju je maznubio s trafike, kada je počelo pevanje. Prva visoka nota zabila se Džordiju kao koplje u grudi, prikovavši ga za mesto. On za operu nije bio ni čuo, a kamoli je slušao, no muzika ga je dirala pravo u dušu. Kasnije, u intervjuima na televiziji, Džordi će govoriti kako će, kada bude umro i budu ga otvorili, obavijenu oko njegovog srca pronaći partituru za *Boeme*.

Kući se vratio na nekoliko dana, nekoliko sedmica – nije ni primetio na koliko. U međuvremenu je osmislio plan. Nikada nije bio čuo za operu na severoistoku zemlje, te je pretpostavio kako ne treba da bude na tom mestu. To mora da je London. Mora da je to dom opere? Dom svega otmenog. On mora da stigne u London. Ali bez novca, ni voz ni autobus nisu dolazili u obzir. Otud je odgovor bio da će morati peške. Upravo to je i uradio. Natrpao je u ranac svu hranu koju je mogao da ponese, kao i jednu bocu što ju je ukrao iz gondole, i krenuo na jug. Usput je sreo skitnicu koji mu se pridružio većim delom pešačenja. Za to vreme skitnica ga je naučio ponešto što bi moglo da mu se pokaže kao korisno u gradu i pokazao mu kako da u putovanju odeću održava čistom. To je podrazumevalo uzimanje čiste odeće s konopca za sušenje veša i zamenjivanje te ukradene odeće onom prljavom koju su nosili. To se ponavljalo na sledećem zgodnom konopcu za sušenje veša i tako dalje.

Kada je stigao u London, Džordi je obilazio razne koncertne dvorane (budući da mu je skitnica dao spisak mesta na kojima može da pokuša), da bi ga na kraju zaposlili kao malog za rekvizite. Ostalo je istorija.

Dženisin muž Majk se nikada nije sreo sa Džordijem. To ga ne sprečava da u pabu o njemu govori kao da mu je stari prijatelj. Dženis mu ne protivreči u javnosti – mada joj Majk nije zahvalan za to; u glavi je on sa Džordijem ćaskao više puta. Dok on govori o tom svetski poznatom tenoru („Bio je kraljičin omiljeni, znaš“), ona se drži za misao da do tog susreta nikada, nikada neće doći. S vremena na vreme, kada on „zbríše u klonju“ i ostavi njoj da plati račun (ponovo), ona zamišlja kako joj Džordi peva neku njenu omiljenu ariju dok mu ona čisti rernu. U poslednje vreme Džordi peva glasnije nego ikada, a nju je to počelo da zabrinjava jer je uz to primetila kako katkad mora da više kako bi mu privukla pažnju i kako mu promakne ponešto od onoga što ona govori.

Kada popiju kafu, Džordi ne može da odoli da ide za Dženis po kući. Zadržava se na vratima dok ona čisti peć na drva i ponovo je puni potpalom i cepanicama. Kao da nešto treba izmamiti iz njega. Za tako krupnog muškarca, on ume da bude iznenađujuće snebivljiv kada treba da se nametne.

„Jesi li bio na putu?“, pita Dženis, nadajući se da ga to može navesti na ono što očito želi da joj ispriča.

Ona pogađa iz prve a on joj se osmehne od uva do uva. „Samo nakratko u Londonu. Da, tamo ima opasnih drkadžija, srce.“

„Pretpostavljam da ima.“ Ona se nada da je to dovoljan podsticaj.

I jeste.

„Bio sam u metrou i tamo je bio jedan pravi-pravcati seronja. Bila je gužva, ali ne tako strašna. Znaš, svi smo se

nosili s tim kako smo znali i umeli. Taj otmeni skot se ugrao u posljednjem trenutku i počeo da se žali na sav glas...“

Tu Džordi prilično dobro podražava dotičnog otmenog drkadžiju, na šta se Dženis kezi. Bila je u pravu; znala je da je kod Džordija pravo mesto da joj počne dan, sedmica.

Džordijev otmeni drkadžija je usred govora. „Ma dajte. Samo se mrdnite malčice gore. Sigurno ima dosta mesta samo kad bi se ljudi za mrvicu pomerili. Ima dosta mesta. Stvarno! Hajde, uđite dublje u voz.“

Džordi zastaje da proveri obraća li ona pažnju. „Zatim sam začuo neki glas iz unutrašnjosti vagona. Neki drugi momak, Londonac, rekao bih. U svakom slučaju, on dovikne: „Zini još malo, družo. Kontam da bismo mogli dva da uguramo.“

Dženis se naglas nasmeje.

„To ga je ućutkalo.“ Džordi je oduševljen njenom reakcijom.

Nije je prevario. Ona zna da je upravo Džordi doviknuo to u metrou. On je osujetio drkadžiju. Odveć je skroman da to kaže, ali ona zna. Bezmalo može da čuje kako mu glas tutnji kroz vagon i kako svuda oko njega provaljuje smeh zahvalnosti.

Zadovoljan njenom reakcijom, on je ostavlja da nastavi s poslom. Ona se maša pajalice. Možda bi trebalo da joj bude dovoljno što je s ljudima kao što je Džordi? Mnogi ljudi kojima sprema kuću zaista donose nešto posebno u njen život i ona se nada kako, na neki neupadljiv način, i ona doprinosi njihovom. Ona zastaje s pajalicom na pola police knjiga. Istina je da nije uverena u to, da joj je neprijatno. To su tuđe priče. Ako u njima i igra neku ulogu, ona zna da je sporedna glumica, statistkinja. Ponovo se priseća Opšteomiljene i pokušava da je zamisli u Džordijevoj muzičkoj sobi, sa pajalicom koju drži visoko iznad njegovih polica s

muzičkim partiturama. Da li bi to Opšteomiljenoj bilo dovoljno? Da li bi se zadovoljila time? Ona nastavlja da briše prašinu, obuzeta nelagodnom što je uopšte pitala.

Dženis ponovo vidi Džordija kada krene na rani ručak a zatim na sledeći posao spremanja. Napolju je sivo i ona oseća kako se ljuti februarski vetar provlači kroz pukotinu na vratima. Džordi joj pomaže da navuče kaput. „Hvala, trebaće mi to. Napolju je zahladnelo.“

„Bolje ti je da se pričuvaš ako ćeš se prehladiti“, ukazuje on.

„Ne, dobro sam“, pokušava ona ponovo, ovoga puta punim glasom. „Samo je hladan dan.“

On joj dodaje šal. „E pa, vidimo se iduće nedelje, i pobrini se za tu prehladu.“

Ona odustaje.

„Već mi je bolje“, govori mu, sasvim iskreno.

Kada on zatvori vrata za njom, ona se zapita da li je priča života tragična komedija ili komična tragedija.

DVA

Porodične priče

„Naravno da u svim bibliotekama ima duhova. Svi znaju kako duhovi vole da čitaju.“

Mladić koji silazi niz stepenice biblioteke iskreno to govori svojoj drugarici – devojci od približno dvadeset pet godina. Dženis priželjkuje da ima vremena da pođe za njima, da čuje još njihovog razgovora i otkrije nešto o duhovima. On zvuči potpuno uvereno u sebe, kao da svojoj prijateljici govori da u vazduhu ima ptica a na nebu oblaka. Dženis je opčinjena pomišlju o duhovima u biblioteci i pita se hoće li danas sresti nekog. Ona često skokne u biblioteku u vreme ručka da zameni knjigu i kradomice pojede sendvič za stolom skrivenim pozadi između polica.

Danas nema duhova, samo dve sestre, jer te dve bibliotekarke ne mogu da budu ništa osim sestara. Imaju istu naročitu nijansu kestenjaste kose – ričkastoplavu prošaranu primesama bakra. Jedna sestra nosi kosu do ramena, koja joj se na krajevima uvija na unutra; druga ima dugu pletenicu neznatno povučenu u stranu. To podseća Dženis na neku malu devojčicu, iako ta sestra sigurno ima blizu pedeset

godina. Dženis misli da joj to dobro stoji i dopada joj se što u kiki ima upletene šarene pramenove. Dženis ne zna mnogo o njima izuzev toga da su stvarno sestre i da ih ima ukupno četiri. Mlađa sestra (ona što nosi puštenu kosu) jednom joj je kazala: „Mama je rodila nas četiri. Tata nikada nije mogao da dobije dečaka.“ Njena starija sestra dodala je, da naglasi: „Četiri, možete li to da zamislite? Jadničak. Puna kuća žena.“ Mlađa sestra je zatim objasnila da su sve sestre vrlo bliske i sve izgledaju izuzetno slično. „Naravno“, istakla je starija, „sve se veoma razlikujemo.“ Njena sestra je klimnula glavom: „Da, zovemo se Mudrica, Mila, Moćna i Mala.“ Obe su se nasmejale. „Porodična šala“, rekla je starija. „Da, porodična šala“, ponovila je druga, smešeći se sestri.

Dženis je pomislila na sopstvenu sestru i pokušala da zamisli njih dve kako rade zajedno, razvrstavaju knjige u kembričkoj biblioteci. Zna da je to uobrazilja – dele ih hiljade kilometara i neizrečene uspomene – ali ponekad ispreda tu maštariju isto kao što bira priče kojima se vraća. Sestre nemaju pojma da je i ona sestra, ali znaju da obožava knjige i ćaskaju s njom o njenim omiljenim. Sestre nisu žene koje smatraju kako u biblioteci treba da se ćuti. „Pa razume se da će ljudi koji vole knjige želeti da pričaju o njima“, kazala je jednom mlađa.

Dženis pokušava da shvati koja je sestra koja, ali ne voli da pita iz straha da ne pogreši. Misli da je mlađa sigurno Mila a starija Mudrica, ili možda Moćna. Viđala ju je kako, kada dođe vreme za zatvaranje, raščisti biblioteku za manje od dva minuta.

Danas je obe pozdravljaju jednoglasno. „Dženis, stigla vam je knjiga.“

Dženis trenutno čita svoje stare omiljene naslove i naručila je *Farmu hladne utehe* Stele Gibons.

Ona uzima knjigu i zahvaljuje, a onda se seti da pita: „Jeste li ikada pomislile da u biblioteci možda ima neki duh?“ Dok to izgovara, oseća se budalasto i pita se kako je onaj mladić mogao o tome da govori sa onakvom sigurnošću.

Starija sestra se nagne još malo preko pulta. „E pa, baš čudno što pitaš. Ti si druga osoba danas koja ovde govori da je biblioteka puna duhova.“

A, onaj mladić. „I jeste li? Puni duhova, hoću reći?“

One to kao da ozbiljno razmatraju. Starija sestra kaže: „Eto, ja ne znam. Ponekad mislim da knjige imaju sopstveni život. Ali mislim da je to samo stari gospodin Benks, koji nikada ništa ne vraća na svoje mesto.“ Mlađa sestra načas posmatra stariju. „Ali razume se, svi znaju da duhovi vole da čitaju. Otud možda...“

Pre nego što Dženis stigne da pita još nešto – otkud znate?, ili možda, kako to da za to izgleda znaju svi osim mene?, ili ste samo čuli onog mladića kako to govori? – prekida ih bučna grupa mladih majki s decom koje iziskuju da im sestre posvete pažnju.

Dženis nosi svoje misli, svoju *Farmu hladne utehe* i svoje sendviče sa sirom za onaj skriveni sto pozadi. Neko vreme sedi, sa neotvorenom knjigom pred sobom, i razmatra pitanje: određuje li nečiju priču to kako se taj neko uklapa u svoju porodicu? Ali ako je tako, šta to onda znači za nju? Ona nema želje da prati tu misao, te umesto toga zamišlja nekog duha kako pregleda police nakon zatvaranja. Shvata da je ta mogućnost pre smiruje nego zabrinjava – nijedan duh koji voli knjige ne može da bude sasvim loš. Taj mir je olakšanje. Istina je da je Dženis po prirodi zabrinuta. A spisak njenih briga kao da svakodnevno raste. Brinu je stanje okeanâ, najlonske kese, klimatske promene, izbeglice, politički nemiri, krajnja desnica, krajnja levica, ljudi koji svoju decu moraju

da hrane preko banki hrane, dizel-automobili, to može li ona više da reciklira. Treba li da jede manje mesa? Zabrinjavaju je stanje državnog zdravstva, ugovori bez određenog radnog vremena, zašto u današnje vreme mnogi ljudi koje ona poznaje ne dobijaju plaćeno bolovanje ni plaćeni godišnji odmor. Duboko je zabrinjavaju svi ljudi koji iznajmljuju stanove bez mnogo osiguranja, ili žive u roditeljskom domu približno do četrdesete. I brine je svako ko bi želeo da troluje drugo ljudsko biće ili dovikne nekome nešto na ulici samo zbog boje njegove kože.

Nekada je čitala novine i uživala u ukrštenim rečima. Sada svakog jutra na brzinu pogleda tablet, čisto u slučaju da je bio neki zemljotres ili da je umro neko važan iz neke kraljevske porodice. Ali ne može da čita dalje. Svaka vest uvećava njen spisak briga. A ta briga joj se uvlači i u ostatak života. Umesto da izaziva sebe novim i uzbudljivim knjigama iz biblioteke, ona, da bi se utešila, čita stare klasike i poznate omiljene knjige: Ostinovu, Hardija, Trolopa, Tererija i Ficdžeralda.

Ona otvara *Farmu hladne utehe*, spremna da utone u poznatu duhovitu priču. Osim toga, tu je junakinja sa kojom može istinski da se poistoveti: Flora Post je, kao i Dženis, žena koja voli da sve bude u redu.

Polu sata kasnije Dženis napušta biblioteku, stopama onog mladića što veruje u duhove. Ide na sledeći posao – kod doktorke Huang – pre nego što će, napokon, na poslednji posao dana. Već je na pola stepenica kada preko puta ulice ugleda jednu poznatu priliku. Taj visoki muškarac se prepoznatljivo tetura. U hodu se ljulja s jastučića jednog stopala

na jastučić drugog. Večito je iznenađuje što njen muž Majk tako loše igra kada tako ritmično korača. Ali šta on traži ovde? Ona pogleda na sat. Odavno je trebalo da on bude na poslu. Kada se on izgubi iz vidnog polja, Dženis ne pronalazi mnogo utehe u tome što muža ne mora da dodaje na spisak. On je već na njegovom vrhu.

TRI

Priče na spratovima

S koro je četiri po podne kada Dženis stigne na svoj poslednji posao za ponedeljak: tugu. Smeh za početak dana, tuga za njegov kraj. Kuća od crvene cigle sa zajedničkim zidom sa susednom uvučena je od ulice, široka i zdepasta, kao da se nekada smestila tu u čučanj i rešila da se ne pomera. Skromno pročelje je varljivo; poput svih drugih kuća u ulici ona je produžena pozadi, sa dugom svetlom kuhinjom ili trpezarijom što se proteže u svaki paralelni vrt. A u potkrovljima duž čitave ulice nalaze se kućne kancelarije, igraonice, gostinske sobe i, u ovom slučaju, Dženisina omiljena soba za koju ona misli da je možda središte neke priče. Fionine priče.

Otvorivši vrata, Dženis odmah zna da Fiona i njen sin Adam nisu tu. Prazna kuća ima jedinstven sopstveni zvuk. Stiče se utisak ne samo da su stanari izašli već i da se kuća nekako zatvorila, sklonila nekud drugde. Tišina je toliko potpuna da se čuje. Ona i inače primećuje to kod kuća. Rano na Božić kuća ume da bude lišena buke – ali ne sasvim. Kuća očito ne spava (za razliku od stanara), već umesto toga diše veoma tiho a od njenih zidova maltene da dopire molba:

„Samo još pet minuta“, pre nego što počnu gužva i galama. Kuća ujutru pred sahranu ima naročit zvuk – ili je možda u pitanju utisak, ona nikada nije bila sasvim sigurna: napetosti, čekanja, postojanosti. Pre dve godine osetila je to ovde. Bio je to dan kada je Fiona sahranila muža. Poslednji put kada se Adam pozdravio s tatom.

Na stolu u predvorju stoji poruka od Fione.

Odvela Adama kod ortodonta (još muka s protezom!)

Novac je na kuhinjskom stolu.

Dženis izbaci vazduh sa ogromnim olakšanjem, da bi je zatim smesta obuzela griža savesti. Ona voli Fionu i raduje se pauzi za kafu s njom u njenoj radnoj sobi, ali istina je da se katkad nada da ova neće biti tu. Kada razmisli, rekla bi da verovatno postoje tri razloga za to. Prvo: ona zna da spremanje može da završi brže kada ova nije tu. Drugo – zna da otud potiče njena griža savesti – želi da izbegne tugu koju vidi u toj prijatnoj, sredovečnoj ženi što sedi naspram nje, pijuckajući kafu koju im je upravo sipala iz jarkocrvenog aparata. Istina je da ona brine za Fionu (još jedna briga za njen spisak). No, razume se, Fionin život nema nikakve veze s njom. Kao što je muž uporno podseća, ona je samo njihova spremačica.

Kada završi s većim delom spremanja, ona može da uvaži treći razlog za to što joj je drago jer Fiona nije tu. Tako ima više vremena da ga provede u svojoj omiljenoj sobi u kući – dugoj, niskoj prostoriji u potkrovlju. Naravno, i dalje će spremati (Dženis ima stroga pravila u vezi s tim), ali razmišljaće i o Fioninoj priči.

U potkrovlju, na širokom stolu na kome je nekada stajala maketa voza – na zelenom filcu se još vide tragovi šina – nalazi se kuća za lutke. Posredi je velika dvospratnica u regentskom stilu, koja – poput Fionine kuće – ima dodatne sobe u krovu. Ali u prizemlju, umesto trpezarija, kuhinja i ostava, nalazi se poslovni prostor. Iznad prostor za život, ispod prostor za poslovanje. Zlatnom bojom Fiona je napravila otmeni maleni znak za preduzeće: *Džebedaja Džuri – pogrebnik*. Dženis nema pojma odakle ovoj to ime, mada mora priznati da zvuči zanimljivo.

Ona seda i otvara pročelje kuće. Sobe su većinom gotove, savršene u svom sićušnom obliku. Spavaće sobe, dnevna soba, dečja soba i, Dženisina omiljena, prelepa kuhinja u seoskom stilu sa delimično savijenim testom na stolu i činijom šljiva velikih kao glave čiode. A tu je i jedan novi dodatak od prethodne sedmice; Fiona je završila jedno kupatilo. Ona misli da se plave tapete sa svetložutim indijskim šarama savršeno slažu s nameštajem od mahagonija i kadom s lavljim šapama. Dženis pruži ruku i ispravi malenu teget prostirku za kupatilo koja visi iznad malenog držača za peškire. Uočava još jednu promenu. U prizemlju u radnoj sobi vidi da je Fiona napravila još jedan sanduk – od orahovine, sa malenim mesinganim ručkama. Ona ne veruje da se tako nešto prodaje i u jednoj prodavnici kuća za lutke. Zašto bi, kada većina ljudi traži sićušne komode, klavir ili čak korpu za psa? Ne, ona zna da je Fiona sama to napravila. Sedi i mršti se na to, ne znajući sasvim šta da misli.

Kada joj je umro muž, Fiona je radila kao knjigovođa u advokatskoj kancelariji. U roku od dva meseca od njegove smrti, dala je ostavku i preškolovala se za pogrebnicu. Uz kafu je objasnila Dženis kako ju je oduvek zanimalo da to radi, ali nikada nije to naglas govorila jer je smatrala kako će ljudi pomisliti da je to prilično čudno.

Dženis to nije bilo nimalo čudno. Ona je znala da, kada se ljudi venčaju, postoje časopisi i onlajn vodiči da im pomognu. Svi te savetuju; ne možeš da ih sprečiš. Ali kada neko umre, možeš da se zatekneš sam u svetu neprijatne tišine. Dženis je ponekad pomagala prijateljici koja je vodila preduzeće za katering i s godinama je uhvatila sebe kako se javlja za bdenja a izbegava venčanja. Na sahranama su ljudi često izgubljeni, ne samo u tuzi već su, budući da su Englezi, ukočeni od straha da ne kažu ili ne urade nešto što ne treba. Blaga reč od „osoblja“, pre nego od nekog drugog ožalošćenog, neretko je bila dobrodošla.

Fiona je radila honorarno a zatim puno radno vreme za jednog pogrebnika, završavajući školovanje potrebno da bi postala direktorka pogrebnog zavoda, i Dženis nije imala razloga da misli kako se ova ikada pokajala zbog svoje odluke. Ali još jedan sanduk? Zar ih nema već previše naslaganih pozadi? Onda je Fiona pohađala niz tečajeva, pa se odmakla od pogrebne delatnosti i specijalizovala kao civilna službenica i usredsredila na nereligiozne sahrane. Dženis i to može da razume – potrebu da se uvede red i ponudi sigurnost kada nema verskih obreda kojih se treba pridržavati. Poznavala je ljude – ateiste – koji su dobili religioznu sahranu samo zato što je porodica posegnula za ustanovljenim doktrinama, ne znajući šta je još dostupno.

Dženis izvlači dugu tanku tubu iz džepa na kecelji a iz nje metalnu žicu na kojoj su pričvršćeni redovi zelenih peraca. Nije Fiona jedina koja ume nešto da napravi. Ona se laća brisanja prašine u svakoj sobi redom, diveći se podrobnosti uloženoj u uređenje svake prostorije. Omogućava li građenje tog minijaturnog sveta Fioni da nađe smisao u sopstvenom svetu? Ona uopšte nije sigurna da je tako.

Dženis ipak misli da Fioni njen novi posao pomaže i zna kako ona s velikom blagošću olakšava i pomaže drugima da

prebrode šok i tugu koji prate smrt. I upravo je zbog toga što ova radi Dženis čula Fionu kako se smeje prvi put posle muževljeve smrti.

Pile su zajedno kafu u Fioninoj radnoj sobi. Fiona je bila sklupčana u niskoj kožnoj fotelji, nogu tutnutih ispod suknje od tvida. Bila je u svetlozelenom džemperu i Dženis je smatrala kako joj nedostaje samo kruti beli okovratnik da bi bila slika i prilika seoskog vikara. Možda je upravo zato predstavljala toliku utehu ožalošćenima? Fiona je gurnula naočare naviše u svoj kratki pepeljastoplavi paž i sklonila gomile beležaka iz krila. Objasnila je kako su to njeni brojni pokušaji da napiše posmrtni govor za čoveka za koga se čini da su ga prezirali svi koji su ga poznavali.

„Začudila bi se“, rekla je ona, pogledavši Dženis, „koliko porodica prepušta posmrtni govor meni.“

„Možda se plaše da govore u javnosti?“, nesigurno je ukazala ona. Dženis zna da nije samo zabrinuta već i da je plašljiva kao miš.

„To ih izgleda ne sprečava da viču i svađaju se u javnosti“, odgovorila je Fiona, smešeći se.

Dženis je klimnula glavom. Viđala je to i na bdenjima. Za jednog miša bila je iznenađujuće uspešna u prekidanju svađa.

„Šta kažeš za ovo?“, upitala je Fiona, i podigla list na vrhu beležaka. „Bio je čovek svoje generacije.“

„Hmm, nisam sigurna.“

„Bio je pravi lik?“, kolebljivo je predložila Fiona.

Dženis je načas razmišljala o tome. „A možda...“ Nakratko je zastala dok je gledala kroz prozor. „Bio je čovek koga neće zaboraviti oni koji su ga najbolje poznavali.“

Dženis se brzo okrenula nazad kada je čula kako se Fiona smeje. Mesecima je nije bila čula kako se smeje. Plakalo joj se.

„Savršeno!“, kazala je Fiona, cereći se.

Ona završava s brisanjem prašine u izvrsnoj kući za lutke i zatvara vrata rezicom. Želi da Fionina priča bude predstavljena u tom prelepom komadu nameštaja. Kao alegorija za nov, neočekivan pravac što vodi do ozdravljenja i oporavka. Takvu bi priču ona volela u svojoj zbirci. Ali sve je manje sigurna da Fionina priča ima srećan kraj. U priči je skrivena neka tama – neki ogroman, neizrečen problem za koji ona smatra da se gura pod tepih. Nešto vreba. To joj uliva nelagodu, zbog toga pomišlja na sopstveno detinjstvo, a ako postoji neko mesto na kome ne želi da bude, onda je to tamo.

ČETIRI

Svako ima neku pesmu da otpeva

(I RAZLOG DA PLEŠE)

Čekajući na autobuskom stajalištu, Dženis hvata sebe kako se pita hoće li autobus voziti onaj vozač od jutros. Ne može da se otrese utiska da je nešto ostalo neizrečeno u onom deliću sekunde neposredno pre nego što su vrata uzdahnula i uzdrhtala kada su se zatvorila. Počinje da zamišlja kako vozač uzdiše zajedno s vratima. Šta je on hteo da joj kaže? Autobus stiže, a ona se popne i malo nedostaje da se nasmeje. Taj vozač autobusa ne bi mogao biti veća suprotnost od vozača od tog jutra. Ona se pita da li joj se neko tamo gore (šta god to značilo) ruga. Večerašnji vozač autobusa je muškarac u tridesetim godinama i naprosto je ogroman – ona sluti da ima više mišića nego sala. Ima ćelavu glavu, bradurinu i tetovaže što mu se penju sa strane uz vrat. Ovaj čovek liči na Anđela pakla. Onaj jutros je ličio na nastavnika geografije.

Tek kada sedne, ona shvati koliko je umorna i izvesno vreme se premišlja da li da izuje cipele sa oteklih nogu. Nevolja je u tome što ume da bude vrlo nezgodno ponovo ih obuti. Umesto toga, ona pušta da joj težina utone u sedišta i

opušta telo tako da se ljulja u ritmu kretanja autobusa. Prazni glavu i sprema se da dokono sluša razgovore oko sebe. Ne smatra da je to prisluškivanje; samo pušta da je razgovori preplave. Zatim, s vremena na vreme, njen um može da posegne i uhvati se za nit nečega. Ponekad te nevezane niti ne vode nikuda, ali bude li joj se posrećilo, možda će neku moći da isprati i dobije primamljiv kratak uvid u neku priču. Putovanje od centra Kembridža do sela gde ona živi traje samo pola sata, te je obično na njoj da praznine u pričama popuni pomoću mašte. Ona to radi drage volje – i time se zanima dok pešači od autobusnog stajališta do kuće. Međutim, vrlo je stroga u pogledu toga gde drži te priče: one su u njenoj glavi razvrstane negde između fikcije i dokumentaristike.

Za večerašnje putovanje ne gaji mnogo nade. Autobus je tek napola pun i trenutno se čuje tek jedva primetan žamor razgovora. Nije da bi ona ikada tvrdila kako joj se razvilo čulo za to gde će se neka priča nalaziti – to i jeste najveća radost u sakupljanju priča, neočekivane se mogu naći otprilike svugde. Priseća se one krhke, starije gospođe u perionici veša (Dženis je prala jorgan jednog klijenta) za koju se ispostavilo da je bila stjuardesa na prvom komercijalnom letu od Londona do Njujorka. Dok je pažljivo slagala svoju ćebad obrubljenu satenom (njen muž nikada nije mogao da podnese jorgan), žena je pričala Dženis o trenutku kada su sleteli. „Vidite, *Panam* je u svojim reklamama govorio kako će oni prvi potući rekord, ali moj šef u *Britanskoj vazduhoplovnoj korporaciji* odvuкао me je u stranu jedno nedelju dana pre toga, dao mi da potpišem ugovor o poverljivosti i kazao mi kako ćemo ih prestići – i stvarno sam želela da budem u posadi. Možete da zamislite šta sam rekla na to.“ Ona se priseća kako je starica zastala da izglati svoju sasvim običnu perjanu jaknu s kapuljačom. Na delić sekunde ruka joj je

zatreperila na pola puta do glave, kao da je htela da proveri kapu. Umesto toga, uvila je sedu kosu oko uva i nastavila. „Eto, oduvek smo bile vrlo doterane, mi devojkice. Više u vojnom stilu nego uniforme koje stjuardese nose danas. Ali tog dana se nimalo nismo ustručavale. Još se sećam nijanse crvenog karmina koji sam stavila: 'Gizdavo zadovoljstvo'. Mislila sam da je sasvim prikladan. Eto, uspeli smo. A kada smo sleteli i udaljivali se od aviona, čitavo osoblje *Panama* izašlo je da nam zviždi. Ali mi nismo marili. Išla sam tom pistom kao da imam dva metra.“ Žena joj se osmehnula a Dženis je pokušala da zamisli mlađe lice koje bi bilo ozareno istim takvim pobedonosnim osmehom. Pomogla je starici da odnese ćebad u kola i tada ju je poslednji put videla. Ali još ima njenu priču. Izvlači je onim danima kada sama ne može da se osmehne. Ženin osmeh je bio toliko vedar da bi osvetlio i prostor daleko veći od perionice veša u jednoj zabačenoj kembričkoj uličici. Osvetlio bi nešto veliko kao, eto, veliko kao avion. A Dženis misli da verovatno i jeste. Načas ugleda svoj odraz u prozoru autobusa prošaranom kišom. Na licu vidi nagoveštaj osmeha. Da, dobra priča. No još jedan podsetnik – nije da Dženis misli da joj treba, ali ne škodi ponoviti ga – da starije *nikada* ne treba potcenjivati.

Za uvo joj naprasno zapada neki razgovor. Zapravo nije mogla da ga izbegne – muškarac govori veoma glasno. Mladi par. Pre prijatelji nego ljubavnici, čini joj se.

On: „Čula si za džek danijels s bananom?“

Ona: „To zvuči grozno!“

On: „I jeste. Ne mogu da ga se zasitim.“

I to je to. Izgleda da je tu kraj i ona nema želje da ga prati.

Odnekud iza sebe čuje dve žene kako govore. Govore tiho, a zvuče kao da su iz srednje klase. Prijatne žene, pretpostavlja ona. Prijateljice.

„Išla sam kroz pozorišno parkiralište i eto njega.“

„Koga?“

„Znaš... onog glumca. Svugde ga ima.“

„Hju Bonvil?“

Dobra pretpostavka, pomišlja Dženis, sa tako malo informacija.

„Ne, ne on. Bio je u nedeljniku *Obzerver*. Mora da si to videla.“

Zašto bi?

„Bil Naj?“

„Ne, ne on. On je crnac.“

„Bil Naj nije crnac! Aha, govoriš o čoveku na parkiralištu. Idris Elba?“

„Ne, stariji, igrao je u onom filmu sa...“, i tu žena pomene Opšteomiljenu, a Dženis na delić sekunde pomisli kako one znaju da ih ona sluša. Malčice se s nelagodnom uzvrpolji na sedištu.

„A, nju baš volim...“

I kreću u priču o Opšteomiljenoj. Ona im ne zamera; dotična je stvarno odlična glumica. Ali Dženis se ne ide na tu stranu, te se vraća proučavanju kišnih kapi na prozoru. I tada je ugleda.

Najpre primećuje njen odraz. Dženis polako okreće glavu kako bi mogla da je gleda krajičkom oka. Već ju je bila uočila jer ova stoji a ima mnogo slobodnih sedišta. U pitanju je mlada žena, verovatno u poznim dvadesetim, visoka i vitka. Na sebi ima prugastu vunenu haljinu i dugačak džemper na kopčanje tamnozeleno i zlatne boje. Njene crne helanke za nijansu su tamnije od kože na njenim rukama, ali su iste boje kao njena kosa. Čini se da stoji mirno, poluzatvorenih očiju. Nepomična – ali ne sasvim. Jedna noga joj je ispružena malko dalje ispred nje i Dženis vidi kako se mišići na njoj

neznatno stežu. Pomera joj se i glava, tek malčice. U jedva primetnim pokretima napred-nazad. Tada ona zapazi slušalice bezmalo skrivene u njenim gustim kovrdžama. Iznenada, kao u grču, ruka joj se iskrade u mreškavom talasu. To je skladan, radostan pokret i Dženis se zapita da li je mlada žena plesačica. Ruka se zatim vraća na bok, ali nastavljaju se ostali minijturni pokreti.

Dženis se pita šta mlada žena sluša. Sve bi dala da čuje muziku zbog koje se ruka sama iskrala i zaigrala. Nekada je obožavala da pleše. Nikada nije bila građena kao ova plesačica, ali kada bi čula određene pesme, telo joj je pevalo zajedno s njima. Mišići bi joj se stezali, prsti na nogama lupkali po podu, i znala je, ma kako izgledala drugima, da je potpuno u ritmu s muzikom. U tim dragocenim, veličanstvenim trenucima kada su joj se kukovi ljuljali u ritmu a ruke odvajale od bokova, zaista joj nije bilo stalo do toga šta iko drugi u prostoriji, ili čak na svetu, misli o njoj. Kada pleše, ona je lavica.

Kako se bliži njeno autobusko stajalište, ona se nerado izvlači na noge. Ne napušta joj se ta mlada žena, ali u ovom trenutku, u ovom životu, ona je preveliki miš da bi prekinula njeno privatno sanjarenje i upitala je šta sluša. Kročivši na pločnik, ona začuje kako vrata autobusa uzdišu za njom, a u tom razmaku između poslednjeg dahtaja i zvuka njihovog drhtaja kada se zatvore, začuje neki glas. Okreće se sa očekivanjem.

„Noć, srce“, veselo za njom dobacuje vozač autobusa.

Dok odlazi, ona misli kako joj se bogovi stvarno rugaju.

PET

Priča jednog muža

I ma dana kada se Dženis približava svojoj (nevarljivo) maloj kući i kada pomišlja da će biti potrebne dve ruke da je uvuku kroz vrata. Po jedna sa svake strane dovratka da povuče njeno nevoljno telo preko praga. Ako joj se muž obrati još pre nego što je prebacila nogu preko praga, dešava se da joj zatreba sva snaga iz obe ruke da se odgurne napred. Pita se hoće li joj jednog dana trebati da je neko snažno gurne posred leđa kako bi prešla. Zna kako od muža ne treba da očekuje pruženu ruku, pomoć i podršku. Ne dozvoljava sebi da sluša onaj glasić što joj katkad šapće na uvo: „*Zar ne bi naprosto pomislila da se okreneš na peti, Dženis, i vratiš se tom stazom?*“ Iz nekog razloga glas što šapće ima irski naglasak. Ona misli kako to možda ima veze s dobrotom sestre Bernadet – jedne od malobrojnih časnih sestara koje je ikada srela a za koje se zaista činilo da im se dopada poimanje o ljubljenju bližnjeg svog.

Večeras kada ona otvori vrata, u kući vlada mir i lakše joj je da pređe preko praga. To nije potpuna tišina prazne kuće, već tišina kuće u kojoj neko spava. Ona zatiče svog muža

Majka kako sedi na kauču, zabačene glave. Noge je podigao na stočić, a na trbuhu mu stoji poluprazna činija čipsa. Ona se vraća u predvorje, zbacuje cipele, savija prste na nogama i polazi u kuhinju. Zna šta će on prvo kazati kada se bude probudio: „Šta ima za večeru?“ On to ne pita ni džangrizavo ni zahtevno, već veselim tonom koji ukazuje kako su svi zajedno u tome. Nju ne može više da obmane.

Kada se pojavi na vratima, očiju mutnih od spavanja, on je iznenadi – istinski je iznenadi – upitavši je kakav joj je bio dan. To joj skreće pažnju sa zabrinutosti što ga je tog dana videla kod biblioteke, kada zna kako je trebalo da bude na poslu. Dok počinje da opisuje kako joj je tekao dan, ona se zapita zašto je, baš večeras, on pita za njen posao. Zatim shvati. On počinje i pre nego što je ona završila rečenicu, što joj govori da je nije zaista slušao. Ona ne može da veruje da je posle sveg ovog vremena pala na to, da se oraspoložila kada se on zainteresovao za nju.

„Lepo je što voliš svoj posao.“

Da li je ona to rekla?

„Dobro je što imaš posla. Inače, šta ima za večeru?“ , smeši joj se on.

„Pastirska pita.“

Razmišljala je da napravi palačinke za desert. Pale su joj na pamet u onom trenutku, onom otkucaju srca, kada ju je on pitao kako joj je prošao dan.

„Večeras nema deserta?“ On je krupan čovek koji voli slatkiše i mama mu je, kao što je neretko podseća, oduvek pravila sjajne deserte.

„Ima jogurta u frižideru.“

Ona zna da je to bedna pobuna.

„Rekao si da je dobro što radim?“ , podstiče ga ona. Pita se zašto mu pomaže. Možda samo da bi to skinula s dnevnog reda.

„Da, ovaj, istina je, Džen...“

Evo ga, sa onim nadimkom od milošte koji ona ne podnosi...

„Ne znam koliko još mogu da izdržim na ovom poslu.“

I eto je: priča njenog muža.

Za trideset godina koliko ga poznaje, Majk je imao dvadeset osam različitih poslova. Ako o Majku može nešto da kaže – i možda se upravo zbog toga uporno vraća kroz ona vrata – onda je to da on nije lenj. Tih dvadeset osam poslova koje je imao bili su izrazito različiti. Bio je prodavac, pripravnik za zdravlje i bezbednost, vozač, instruktor fitnesa, šanker, bolnički vratar, a sada vratar u jednom od najvećih koledža u Kembriđu. Radio je u malim preduzećima, velikim kompanijama i samostalno kao trgovački putnik; u različitim fazama u njihovom braku, na kolskom prilazu imali su parkirano sve od be-em-vea do polovnih kombija. Jednog leta su imali kamion za prodaju sladoleda. Majk je vozio i traktore i viljuškare, mada njima na sreću nikada nije dolazio kući. U različitim svojstvima šetao se, svojim laganim teturavim korakom, kroz prodavnice, fabrike, skladišta, pekare, koledže i bolnice, nudeći svima oko sebe svoje korisne savete. Čak je neko vreme radio kao finansijski savetnik, a njoj ne promiče ironija u tome.

Majk je prijatan čovek. Ima smisla za šalu i ne nameće odmah svoje zamisli drugima. Dženis misli da je to jedan od razloga što on ima toliko uspeha u zapošljavanju na novim radnim mestima. Majk ume da bude vrlo dopadljiv, razlozi za njegovu šarenu karijeru umeju da izgledaju uverljivi, i ona je sigurna da su ga mnogi poslodavci uzimali otud što su ga prilično sažaljevali. Zacelo zna za jednu ili dve šefice koje su na njega gledale kao na čoveka koga niko nikada nije

razumeo. Uprkos sve većem škembetu i otromboljenom podvoljku, Majk je još zgodan muškarac.

No svi njegovi poslodavci s vremenom shvate da Majk zna mnogo više od njih. Prvih nekoliko sedmica ume lepo da protekne. Ponekad se to protegne na mesece. Ali oni će ubrzo uhvatiti Majka kako ih ispravlja. Za početak će to biti neki mali predlog, ali Majk će ubrzo izdvojiti nekoga ko, po njegovom mišljenju, užasno radi i smatraće kako treba time da se pozabavi. On se zagreje za to i govori o dobrobiti kompanije. Prepoznaje probleme i zbog njega se, povremeno, dotična osoba udaljava iz svoje uloge. Jedan je otišao, ostaje još nekoliko.

S vremenom – a to može da potraje – njegovi poslodavci počnu da se pitaju otkud tom čoveku vremena da vadi brvna iz tolikih tuđih očiju. Često se pojavljuje kasno, a kada treba da obavi neki zadatak, možda da na vreme isporuči pošiljku, njega neobjašnjivo nema. (Ona ga ponovo vidi u glavi, kako prolazi pored biblioteke usred dana kada bi trebalo da bude u prostoriji za vratare.) Zatim počinje da se uvlači sumnja. Dženis to prelazno razdoblje razume bolje od većine ljudi. U ranim danima njihovog braka ona je svaki posao živela s Majkom, saosećala s njim dok se hvatao ukoštac s problemima, jedila se na kolege koje ga iznevere, ljutila na šefove koji ga ne cene. Tek kada su ga otpustili sa četvrtog posla, njoj je sinulo, i to uznemirujuće jasno: možda nije do njih, možda je do Majka.

S godinama se Majku popravio tajming i naučio je da ih preduhitri. Mada njoj taj tajming nije uvek odgovarao – kada je bila u drugom stanju s njihovim sinom Sajmonom, ni kada su upravo bili uzeli hipotekarni kredit, ni sada kada je ona... Šta je ona? Nema pojma. Ali zna da ovo nije trenutak da joj

on govori šta nije u redu s kolečkim organima, pogotovo kad joj na uvo šapće časna sestra Bernadet.

Dženis pušta Majka da krene u svoj najnoviji oštri govor o tome ko je kriv i zašto njemu treba nova prilika. Ona ga ne sluša više. Pita se koja je tačno priča njenog muža. Da li je on jednostavno čovek od hiljadu poslova? Da li je on Volter Miti?* Koliko ona vidi, njegov život zacelo ne liči mnogo ni na čiji tuđi. Ili je možda zlokobnije od toga? Da li je to priča o mađioničaru? Hipnotizeru? Jer ma koliko se trudila da se odmakne od sveta koji je on napravio za sebe, ona ne može da se otarasi utiska da je on tamo sa sobom uglavio i neki deo njenog bića. Možda je on ne drži za ruku, ali prilično je uverena da joj jednom debelom pesnicom čvrsto steže skut kaputa i da ga neće pustiti. Kada se zapita plaši li se te pesnice, ona zna odgovor. Majk nije čovek od koga treba fizički strahovati. Prekrupan je i prespor za to. Ona zna da se istinski treba plašiti sitnih žilavih muškaraca.

Kada se večera završi i Majk ode u krevet, ostavljajući nju da raščisti („Je l' nemaš ništa protiv, Džen? Imam mnogo da razmišljam.“), ona zatvori vrata od kuhinje pa izvesno vreme stoji zagledana kroz prozor u srp istovetnih kuća i zelenilo iza njih. Pita se gde li je sada ona mlada devojka iz autobusa i uz šta možda pleše. Ona bi volela da sluša neku muziku u kuhinji dok rasprema, ali ne želi da Majk siđe niz stepenice da se žali. Zatim se seti slušalica koje je Sajmon kupio svom tati za Božić. Njihov sin sada ima dvadeset osam godina i radi u Sitiju, mada ona ne zna šta. Godinama već ne provodi čestito vreme s njima. Jedan temelj Majkovog napravljenog kraljevstva bio je da će mu sin jedinac pohađati internat, a posredi je morao da bude neki za koji su drugi ljudi čuli.

„Ne možeš da mu uskratiš ono najbolje, Džen.“

* Glavni lik iz filma *Tajni život Voltera Mitija*. (Prim. prev.)